

MIRZO ULUG'BEK NOMIDAGI
O'ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETINING
JIZZAX FILIALI

**ZAMONAVIY INNOVATSION
TADQIQOTLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI
VA RIVOJLANISH
TENDENSIYALARI:
YECHIMLAR VA ISTIQBOLLAR
RESPUBLIKA ILMIY-TEXNIK
ANJUMAN MATERIALLARI
TO'PLAMI**

**15-16-MAY
2026-YIL**

**Google
Scholar**

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI O‘ZBEKISTON MILLIY
UNIVERSITETINING JIZZAX FILIALI**

**ZAMONAVIY INNOVATSION TADQIQOTLARNING DOLZARB
MUAMMOLARI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI: YECHIMLAR
VA ISTIQBOLLAR**

*mavzusidagi Respublika ilmiy-texnik anjuman materiallari to‘plami
(2026-yil 15-16-may)*

JIZZAX-2026

jarayonni samarali tashkil etish uchun davlat siyosati, ta'lim muassasalari va pedagoglarning o'zaro hamkorligi muhim ahamiyatga ega. Sun'iy intellektni ta'lim jarayoniga joriy etishda inson omilini ustuvor deb bilish, o'qituvchining psixologik holatini hisobga olish va uning kasbiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlash strategik vazifa hisoblanadi.

Umuman olganda, sun'iy intellekt texnologiyalari o'qituvchining o'rnini egallamaydi, balki uning faoliyatini yanada samarali va mazmunli qilishga xizmat qiladi. Shu bois, pedagoglarning ushbu texnologiyalarga psixologik moslashuvini ta'minlash zamonaviy ta'lim tizimining eng muhim vazifalaridan biri sifatida qaralishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Holmes, W., Bialik, M., Fadel, C. (2019). Artificial Intelligence in Education. Boston: Center for Curriculum Redesign.
2. Luckin, R. (2018). Machine Learning and Human Intelligence. London: UCL Press.
3. Lazarus, R., Folkman, S. (1984). Stress, Appraisal, and Coping. New York: Springer Publishing.
4. Tarafdar, M. (2015). The Impact of Technostress. MIS Quarterly Journal.
5. UNESCO (2021). AI in Education Policy Guide. Paris: UNESCO Publishing.
6. OECD (2021). Digital Education Outlook. Paris: OECD Publishing.
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori (2020). Raqamli iqtisodiyot strategiyasi. Toshkent.
8. Yo'ldoshev, J. (2022). Pedagogik innovatsiyalar. Toshkent: Fan nashriyoti.
9. To'xtaxodjayev, N. (2021). Pedagogika asoslari. Toshkent: O'qituvchi nashriyoti.
10. Karimov, I. (2023). Raqamli ta'lim psixologiyasi. Toshkent: Universitet nashriyoti.

KASBIY FAOLIYATGA TAYYORLASHDA SUN'IY INTELLEKT DAVRIDAGI TA'LIM TIZIMI VA AHAMIYATI: IJTIMOIIY, HUQUQIY VA XALQARO JIHATLAR

Marg'uba Gulamovna Nazarova

Katta o'qituvchi, Olmaliq davlat texnika instituti

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-1942-9423>

E-mail: nazarovamarguba85@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada sun'iy intellekt texnologiyalarining zamonaviy ta'lim tizimiga ta'siri ijtimoiy, huquqiy va xalqaro kontekstda kompleks tarzda tahlil qilinadi. Shuningdek, xalqaro tajriba asosida O'zbekiston ta'lim tizimida sun'iy intellektni joriy etishning ustuvor yo'nalishlari aniqlanadi. Maqolada tadqiqot natijalari

sun'iy intellektdan samarali foydalanish uchun normativ-huquqiy bazani takomillashtirish va pedagogik yondashuvlarni modernizatsiya qilish zarurligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, ta'lim tizimi, raqamli transformatsiya, inklyuziv ta'lim, huquqiy tartibga solish, xalqaro tajriba, innovatsion pedagogika.

KIRISH

XXI asrning ikkinchi choragiga kelib, sun'iy intellekt texnologiyalari insoniyat taraqqiyotining asosiy drayverlaridan biriga aylandi. Ayniqsa, ta'lim tizimi ushbu texnologik transformatsiyaning eng faol qabul qiluvchi sohalaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. An'anaviy ta'lim modellari asta-sekin raqamli, moslashuvchan va shaxsga yo'naltirilgan ta'lim tizimlari bilan almashmoqda. Sun'iy intellektning ta'lim jarayoniga kirib kelishi nafaqat o'qitish metodikasini, balki bilim olishning ontologik va epistemologik asoslarini ham qayta ko'rib chiqishni talab etmoqda. Bilim endilikda faqat o'qituvchidan talabaga uzatiladigan axborot emas, balki algoritmlar yordamida qayta ishlanadigan, tahlil qilinadigan va individuallashtiriladigan dinamik jarayonga aylanmoqda.

Bundan tashqari, sun'iy intellekt ta'limda teng imkoniyatlar yaratish bilan birga, yangi ijtimoiy tafovutlarni ham yuzaga keltirishi mumkin. Masalan, texnologiyalarga kirish imkoniyati cheklangan hududlarda yashovchi aholining ta'lim sifati past darajada qolib ketish xavfi mavjud. Shu bois, sun'iy intellektni ta'lim tizimiga integratsiya qilish jarayonini ijtimoiy adolat, inklyuzivlik va barqaror rivojlanish tamoyillari asosida olib borish muhimdir. O'zbekiston Respublikasida ham ta'lim tizimini modernizatsiya qilish jarayoni jadallashib, raqamli texnologiyalarni joriy etish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishiga aylangan. Shu nuqtai nazardan, sun'iy intellekt asosidagi ta'lim modelini ishlab chiqish va uni milliy sharoitga moslashtirish dolzarb ilmiy va amaliy vazifa hisoblanadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Sun'iy intellekt va ta'lim integratsiyasi masalasi zamonaviy ilm-fanning eng muhim yo'nalishlaridan biri sifatida ko'plab tadqiqotchilar e'tiborini tortmoqda. Xususan, W. Holmes, M. Bialik va C. Fadel sun'iy intellektning ta'lim jarayonidagi rolini chuqur tahlil qilib, uning asosiy ustunliklari sifatida shaxsga moslashtirilgan o'qitish, o'quv natijalarini prognozlash va ta'lim samaradorligini oshirish imkoniyatlarini ko'rsatadi.[1]. N. Selwyn esa mazkur jarayonga tanqidiy yondashib, sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim tizimida ijtimoiy tengsizlikni kuchaytirishi mumkinligini asoslaydi.[2]. Uning fikricha, texnologiyalar neytral emas, balki ijtimoiy-iqtisodiy kontekstga bog'liq holda turli guruhlar uchun turlicha natijalar keltirib chiqaradi. UNESCO tomonidan ishlab chiqilgan metodik hujjatlarda sun'iy intellektni ta'lim tizimiga joriy etishda etik me'yorlar, inson huquqlari va inklyuzivlik tamoyillariga alohida urg'u beriladi.[4]. Bu esa global darajada sun'iy intellektni faqat texnologik emas, balki ijtimoiy-falsafiy fenomen sifatida talqin qilish zarurligini ko'rsatadi.

Mahalliy tadqiqotlarda esa masalan, Sh. Shodmonov, A. Abduqodirov, B. Yuldashev va O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmonlarida asosan axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining ta'limdagi o'rni, raqamli pedagogika va

innovatsion metodlar tahlil qilingan.[5,6,7,8]. Biroq, sun'iy intellektning aynan huquqiy va falsafiy jihatlarini hali yetarli darajada kompleks o'rganilmagan. Shu bois, mazkur maqola ushbu ilmiy bo'shliqni qisman to'ldirishga qaratilgan.

ASOSIY QISM

Sun'iy intellektning ta'lim tizimidagi o'rni ko'p qirrali bo'lib, u nafaqat texnologik yangilik, balki ijtimoiy institut sifatida ham shakllanmoqda. Uni quyidagi chuqurlashtirilgan yo'nalishlarda tahlil qilish mumkin: sun'iy intellekt asosidagi ta'lim tizimlari o'quv jarayonini individuallashtirish imkonini beradi. Masalan, adaptiv platformalar talabalar bilim darajasini real vaqt rejimida tahlil qilib, mos o'quv materiallarini taqdim etadi. Bu esa ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Shu bilan birga, o'qituvchining ijtimoiy roli ham o'zgaradi. Endilikda u bilim beruvchi emas, balki ta'lim jarayonini boshqaruvchi, motivatsiya beruvchi va tanqidiy fikrlashni rivojlantiruvchi subyektda aylanadi.

Biroq, bu jarayon bilan bog'liq muammolar ham mavjud: raqamli tafovut; texnologiyaga haddan tashqari bog'liqlik; insoniy muloqotning kamayishi. Sun'iy intellekt asosidagi ta'lim tizimlari bilan bog'liq huquqiy muammolar tobora murakkablashib bormoqda. Ayniqsa: shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish; algoritmik diskriminatsiya; akademik halollik (plagiat, avtomatlashtirilgan yozuvlar); mualliflik huquqi masalalari dolzarb hisoblanadi. O'zbekistonda mavjud qonunchilik ushbu muammolarni qisman qamrab olgan bo'lsa-da, sun'iy intellektga oid maxsus normativ-huquqiy baza hali to'liq shakllanmagan. Shu sababli, xalqaro tajribani o'rganish va milliy qonunchilikni moslashtirish zarur.

Rivojlangan davlatlar sun'iy intellektni ta'lim tizimiga integratsiya qilishda sezilarli natijalarga erishgan. Masalan: AQShda EdTech kompaniyalari ta'lim jarayonini avtomatlashtirmoqda; Singapurda sun'iy intellekt asosidagi milliy ta'lim platformalari joriy etilgan; Janubiy Koreyada raqamli sinflar keng rivojlangan. Bu tajriba shuni ko'rsatadiki, muvaffaqiyatli integratsiya uchun quyidagilar zarur: davlat darajasidagi strategik yondashuv; texnologik infratuzilma; pedagogik kadrlarni tayyorlash; etik va huquqiy me'yorlarni ishlab chiqish. O'zbekiston uchun ushbu modelni to'g'ridan-to'g'ri ko'chirish emas, balki milliy mentalitet, iqtisodiy imkoniyatlar va ta'lim tizimi xususiyatlariga moslashtirish muhimdir.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki: sun'iy intellekt ta'lim samaradorligini oshiradi; o'qituvchining roli transformatsiyalanadi; huquqiy bazani takomillashtirish zarur; xalqaro tajribani milliy sharoitga moslashtirish talab etiladi.

Shuningdek, O'zbekiston ta'lim tizimida sun'iy intellektni joriy etish quyidagi muammolar bilan bog'liq: infratuzilmaning yetarli emasligi; kadrlar malakasining pastligi; normativ-huquqiy bazaning rivojlanmaganligi.

XULOSA

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, sun'iy intellekt ta'lim tizimining barcha elementlarini - mazmuni, shakli va metodlarini tubdan o'zgartirmoqda. Bu jarayon ijobiy imkoniyatlar bilan bir qatorda, murakkab ijtimoiy va huquqiy muammolarni ham yuzaga keltirmoqda. Sun'iy intellekt asosidagi ta'lim tizimi: ta'lim sifatini oshiradi; o'quv jarayonini individuallashtiradi; resurslardan samarali foydalanishni ta'minlaydi.

Biroq, quyidagi xavflar ham mavjud: ijtimoiy tengsizlikning kuchayishi; inson omilining kamayishi; ma'lumotlar xavfsizligi muammolari.

O'zbekiston sharoitida sun'iy intellektni ta'lim tizimiga joriy etish bosqichma-bosqich va ilmiy asosda amalga oshirilishi lozim. Shu munosabat bilan quyidagi takliflar ilgari suriladi: **birinchidan**, sun'iy intellekt bo'yicha milliy konsepsiyani ishlab chiqish, **ikkinchidan**, ta'lim tizimida raqamli infratuzilmani rivojlantirish, **uchinchidan**, pedagog kadrlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish, **to'rtinchidan**, huquqiy bazani xalqaro standartlar asosida takomillashtirish; **bechinchidan**, ilmiy-tadqiqot faoliyatini qo'llab-quvvatlash.

Xulosa qilib aytganda, sun'iy intellekt ta'lim tizimining kelajagini belgilovchi muhim omilga aylanmoqda. Uni samarali boshqarish esa nafaqat texnologik, balki ijtimoiy-falsafiy yondashuvni ham talab etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Holmes, W., Bialik, M., Fadel, C. Artificial Intelligence in Education: Promises and Implications for Teaching and Learning. Boston: Center for Curriculum Redesign, 2019.
2. Selwyn, N. Should Robots Replace Teachers? AI and the Future of Education. Cambridge: Polity Press, 2019.
3. UNESCO. AI and Education: Guidance for Policy-makers. - Paris: UNESCO Publishing, 2021.
4. Shodmonov Sh. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. - Toshkent: Fan, 2020.
5. Abduqodirov A. Axborot texnologiyalari va ta'lim jarayoni. - Toshkent: O'qituvchi, 2018.
6. Yuldashev B. Raqamli ta'lim asoslari. - Toshkent: Universitet nashriyoti, 2021.
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmoni. "Raqamli O'zbekiston - 2030" strategiyasi. - Toshkent, 2020.

IXTISOSLASHTIRILGAN TA'LIM MUASSASALARI O'QUVCHILARIDA EMOTSIONAL INTELLEKT NAMOYON BO'LISHINING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI (PREZIDENT MAKTABLARI MISOLIDA)

Ergashova Zuhra Shavkat qizi

Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti Jizzax fililali
Psixologiya mutaxassisligi magistranti
xudoyberdiyevazuhra68@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada ixtisoslashtirilgan maktab o'quvchilarida emotsional intellektning namoyon bo'lishiga xos psixologik jihatlar tahlil qilinadi. Emotsional idrok, o'zini boshqarish, empatiya va ijtimoiy ko'nikmalar o'quvchilar